

Görüşler

ADANA HAKEVİ

TARAFINDAN ÇIKARILIR
AYLIK KÜLTÜR DERGİSİ

SAYI: 31 II KÂNUN 1941

İÇİNDEKİLER

Okulu 7/1941, s. 31

3- Resim Sergimizden	VAHİDE BİRKEN
4- Beddua (Şiir)	SALÂHATTİN SEPİCİ
5- Mektup (Şiir)	Hamid Salih ASYALI
6- Başlangıç ve Birkaç Söz (Folklor Serisi)	Cemal Oğuz ÖCAL
9- İztirap (Şiir)	Süleyman Şahin TAR
9- Köyümüz (Şiir)	KEMAL TÜRKER
10- Altın Toprak (Adana)	Durmuş TÜRKMENOĞLU
12- Ömrüm ve Yıllar (Şiir)	MEHMET DELİGÖNÜL
13- Resim Sergileri Münasebetile	TAHSİN KARAYEL
15- Nöbet (Şiir)	ZIYA HAZER
17- Kafa Tamircisi ve Sancağın Şerefi (Tiyatro)	YUSUF AYHAN
19- Bir Heykel Konuştu (Şiir)	TARIK SERFİCE
21- Resim Sergisi ve Şemsettin Başkurt	KEMAL SADIK
23- Köyüm ve Köylüm (Şiir)	Cemal Oğuz ÖCAL
24- İlkokullarda Cimnastik Dersi	Ferit Savul TEKELİ
26- Esirlik (Şiir)	KEMAL SADIK
30- Seslerin Senfonisi (Şiir)	CENGİZ TURHAN
31- Boz İnek (Hikâye)	RASİM GÖKNEL
33- Sunu (Şiir)	KEMAL GÜNER
34- Halkevi Faaliyeti	

RESİM SERGİMİZDEKİ ESERLERE BAKIŞ

Yazan : VAHİDE BİRKEN

Türkiyede bir san'at hareketi uyandırmak için memleketimizin her tarafındaki Halkevlerinde açılmakta olan resim sergileri Adanada da amatör ressamlar tarafından yeni Halkevinde açılmıştır.

Amatörler bu sergiye 50 kadar yağlı boya, Akvarel, ve kalemle çalışılmış tabloyla ve 16 kadar da fotoğrafla iştirak etmiş bulunuyorlardı.

İçtima salonunda hazırlanmış olan bu sergi çok fazla tabloyu ihtiva etmemekle beraber iyi çalışılmış eserleri havi idi. Umumi olarak memnuniyet verici olan bu sergide :

Sabahattin Gökmen'in akvarellerile fitri bir istidadın mahsulü olduğu gayet aşikârdı. Yalnız, hususî çalışmalarile elde ettiği görüşlerinde perspektife yer vermediği anlaşılıyor. Etüdlerini peyzaj üzerinde yapan Sabahattin Gökmen bulduğu mahdut renklerin ahenginden uzaklaşması ve eserlerinin desenine de kıymet vermesi neticesinde daha iyi randıman verebileceği hakkında ümitler vermektedir.

İbrahim Arsoy'un kurşun kalemile çalışmış resimleri bir san'at eseri olarak görülmemekle beraber ressamın akvarellerinin bir az empressionizm ve yağlı boya portrelerinde ise naturalizm göze çarpıyordu. Akvarellerinde bulduğu canlı renk kompozisyonlarının zıddı olarak portrelerde canlandıramamıştır. Bunda yalnız kendi portresinde muvaffak olmuştu.

Tahsin Karayel'in yağlı boya tablolarına gelince : Tamamen naturalist olan bu ressam eserlerinde desen hatalarından ve monoton renklerden kurtulamamıştı. Saz çalan Zeybekteki bağdaş kuran bacaklar, oynayan zeybeğin bükülen vücut ve bacakların, merdivende duran iki kadın (Ansambl) de desen ve proporsiyon hataları gözden kaçmıyordu. Ressam eserinin yalnız merdivende duran kadınlarda renk monotonisinden kurtulmuş görünüyordu.

Birinciliği kazanan Şemsi Başkurd'un eserlerine hakikaten birer san'at eseri denilebilir.

Tamamen empresiyonist çalışan bu ressam peyzajlarında seyircilerine tamamen hâkimdir. Bütün eserlerinde renklerdeki armoni ve sıcaklık, tabiatın hakimiyet ve güzelliğini hissettir-

B E D D U A

*Sabah seher vakti "Hasındağı,, ndan
Burcu, burcu esen yel senin için,
Virane olası gönül bağından
Topladım bir kucak gül senin için.*

*Düşürdün beni bir âmânsız gama
Dilerim derde düş, devasın bulma
Sen de sev, sen de yan diyecem amma
Beddua edemez dil senin için.*

*Şu yalan dünyada, şu mihnetgehte
Hey Salâh vefayı terkeyle sen de!
Bir güzel bıraktıp bir güzel sev de,
Ne isterse desin el senin için...*

Salâhattin Sepici

mektedir.

Adanada sel tablosu, bir peyzaj, Bostancıdan adaların görünüşü, yine Bostancı tepelerinden Marmara ve diğer bütün peyzajları, yazın sıcaklığını, suyun güzelliğini hatta sel afetini dahi şirinleştiren renk kompozisyonlarile birer san'at eseri olarak gözlerimizin önüne serilmiştir.

Kendi empersiyonlarını başkalarında da yaratabilmek için tamamen kendi içine çekilmiş olan bu ressamın tabiat karşısında duymuş olduğu hazzı, eserlerinde bütün coşkunluğuyla görünüyordu. Empersiyonist ressam, çalışmaları neticesinde memleketine daha iyi ve mükemmel eserler verebileceğinden emin olabiliriz.

Kız Enstütüsü talebelerinin iştirakile sergide yapmış oldukları köşe genç istidatların, san'at için bir kazanç olduğunu meydana çıkarıyordu. Bir iki senelik çalışmalarından sonra kreasyonlarındaki hususiyet istikbal için ümit vericidir. Bunun için bu genç istidatlara muvaffakiyet temenni edilebilir.

Fotoğraflarile iştirak eden amatörler arasında san'at bakımından bir fark görülemiyor; yalnız : Objektif ve tape farkları bunlarda ayırıyordu.

Amatör fotoğraf san'atkârlarının çalışmaları ile memlekette fotoğraf zevkini uyandırmaları en büyük bir temenni olabilir.

Halkevinin iki senedenberi açmakta olduğu bu sergi memlekette güzel san'atlara karşı bir alâka uyandıracığından ümitvar olduğumuz için bundan sonraki senelerde daha iyi randıman temennisinden kendimi alıkoyamayacağım.

M E K T U P

*Nefesin aynada buğu..
Tozlu bir tüle büründü yüzün.
Ve dimağımda bir unutkanlık yolculuğu..
Ve bir kanat sesi, uzaklaşan hüzün*

*Sana topraklar kadar cömert,
Topraklar kadar dolu..
Selâmet
Ve aydınlık günlerin yolu.*

*Burda durulmadı sular
Ve senin kuşlarını taşıyan geminin
Kaburgasında uğultular.*

*Duyduğun ağrının denizinde
Bulut... Bulut.. Bulutlar dolaşır..
Çocukluğumdan tatlı, gençliğimden zinde
Kalbimde duyduklarım sana ulaşır.*

*Burda durulmadı sular.
Sevgilimiz olgunlaşıyor.
Avuçlarımda bahar
Toprak, tabiatın sırrını taşıyor.*

*Sana mevsimler kadar cömert,
Topraklar gibi dolu
Selâmet..
Ve aydınlık günlerin yolu.*

Hamid Salih ASYALI

BAŞLANGIÇ VE BİRKAÇ SÖZ

Derliyen ve Yazan :
Cemal Oğuz ÖCAL

Folklor; bir milletin, bir kitlenin sosyal ve kültürel seviyelerini gösteren bir miyardır: Bir sosyete, folklor bakımından ne kadar zengin ise, medeniyet sahasında o nisbette yükselmiş sayılır.

Ne yazık ki bu hakikat, bizde, çok geç anlaşılabilirdi. Henüz pek yeni bir çalışma alanı bulabilen bu vadide yazılan eserler, bizi tatmin edecek bir kalite ve mahiyette değildirler.

Bazı zevatın, millî benlik ve karakterimizi belirtecek olan bu çok mühim işi, hâlâ masa başında yapmakta olduklarını gördükçe, memleket hesabına, acı duymamak mümkün değildir.

“Uzaktan duyulan davulun hoş sesi,, ne meftun olanların ortaya koyacakları eserlerin sıhhatine itimat, bilmem ne dereceye kadar caizdir?... Bu, henüz İstanbul sınırlarından bir adım bile dışarıya çıkmıyan bir yazıcının “Anadoluyu tasvir ve tahlil,, e kalkışması kadar gülünç ve acıdır.

Yüz yılların zâlim ve ezici ihmaline uğrayan cennet Anadolumuz; bugün balta değmemiş bir orman, el sürülmemiş saf ve mâsum bir genç kız kadar bâkirdir. Bunu, çok önce, muhterem hocam Faruk Nafiz Çamlıbel bir şiirinde :

“İşlenmemiş bir mevzu gibi Anadolumuz,,

diyerek haykırmıştı. Fakat bu erkek ses, esefle söyliyelim ki, pek az ruhlara heyecan verebildi.

Kendi haline bırakılan bu talihsiz yurdu durbin, bir görüşle içinden tanıyan, onun kendine has düşünce ve garip telâkkilerle dolu tertemiz hayatını bütün ânâtı, mahallî renk ve kokularile eserlerinde yaşatan — mahdut bazı kıymetlerden başka — kaç san'atkâr gösterebiliriz?..

Fazla söze, bilmem ki hacet var mı?..

Anadolu, eli kalem tutan imanlı vatan çocuklarını bağrında görmek, onlara sayısız kahramanlık menkibelerile dolu şanlı

hayatından parçalar söylemek, kısaca Anadolu "Yaşamak,, istiyor. Onu, ebediyete kadar yaşatmak, bizim en mukaddes bir vazifemizdir.

Münevverler, Yazıcılar!..

Sizi hür sinesinde yaşatan ve yüksek varlığınızla "Yaşamak,, isteyen bu bağı yanık topraklardan yükselen haklı fer-yatlara kulak veriniz! .

Asûde ve müreffeh bir köşeye çekilip — her karış toprağı ecdadımızın mukaddes kanlarile sulanan — mübarek ve mübeccel Anadolumuza bir yabancı gözüyle bakanlar, bu memleketin evlâdı olamazlar. Zaten, bu memleketin, bu gibilere ihtiyacı da yoktur... Aslâ... Olamaz da...

İçimizde, bu karakterde bir takım parazit ve kozmopolitlerin — az da olsa — yaşadıklarını ve etkârı umumiye zehirlemeye çalıştıklarını bildiğimiz için, vicdanımızın sesine uyarak, bu acı satırları yazmak mecburiyetinde kaldık. Millî vicdan ve irfan sahibi, yüreği Türklük ateşile tutuşan ve millî menfaatlar yanında şahsî menfaatini hiçe sayan hamiyetli okuyucularımızın bu samimî düşüncelerimizi haklı bulacaklarına inanıyoruz.

O halde, elmas arayıcılar!..

Hakikî elmas Anadolu köylerinin basık tavanlı, tezek kokulu toprak evlerinde ve arslan yürekli Türk köylüsünün saf ve temiz ruhunda gömülüdür...

Evet, orası, emsalsiz ve paha biçilmez bir "Hazine,, dir.

Bu "Hazine,, den, senden başka, kim istifade edebilir ki?. Öyleyse, durmak yok, haydi koş oraya!..

*
* *

Değerli Tarih öğretmeni Enver Behnan Şapolyo, "Halk Ninnileri,, adlı eserinin ön sözünde, şöyle diyor :

"Türk milleti engin ve büyük bir tarihe malik olduğu kadar Folklor bakımından da büyük bir ehemmiyete sahiptir. Cihan tarihinde büyük bir medeniyet bırakmış olan Türk halkı, şifahî an'anelerini de muhafaza etmiş, onu asırlarca dilden dile yaşatarak bugüne kadar getirmiştir.

Türk milleti kadar, Halk Bilgisi zengin bir halk kitlesi yoktur. Onun güzel san'atlarda gösterdiği dehâyı besliyen, Halk Bilgisinin kuvvetidir. Türk'ün her şeyi var, her yaptığı büyüktür. Ancak onu severek araştıracaklar lâzımdır. Büyük bir (Türk Medeniyeti Tarihi) henüz bütün genişliğile yazılmadığı gibi ne

Etnolojisi, Etnoğrafyası ve ne de Folkloru yazılmamıştır.

Türklük büyük bir hazinedir. Onun arasına karışanlar o büyüklüğü anlarlar. Onun hayatını yazanlar muhakkak en büyük eserleri cihan tarihine bırakmış olacaklardır.,,

Biz de bu kanaatteyiz. Her milletten zengin olan Folklorumuzu derlemek ve halkın istifadesine sunmak için, daha çok beklemeden, mükemmel bir sistem dahilinde çalışmamız gerektir. Yoksa bu zengin mahsullerin zamanla kaybolması ve millî kül türümüzün fakirleşmesi tehlikesi vardır. Acele edelim, öyleyse..

*
* *

Samimî düşünce ve dileklerimizi teyit etmesi münasebetile, ülkücü Türk gençliğinin kendisini taparcasına sevdiği ve bu mukaddes sevgiye cidden lâayık olan değerli Meb'usumuz Bay Esat Mahmut Bozkurt'un bir yazısını aynen iktibas ediyoruz: (1)

Bir İki Düşünce

Hatıra şöyle bir şey geliyor :

Bizim ulusal manilerimiz, ata sözlerimiz, hikâyelerimiz vardır. Nasrettin hoca, Bekri Mustafa vesaire gibi.. Ve bunlar anlamları bakımından çok zengindirler. Hele ata sözleri.. Ata sözlerinin hemen hepsi, hayatın riyazî katiyet ifade eden birer prensipidirler.

Meselâ: "El elden üstündür..", "Su destisi su yolunda kırılır..", "Tencere yuvarlandı, kapağını buldu..", "Hem kel, hem fodul.., ilâh gibi.

(Foklor) a her milletçe çok ehemmiyet verildiği böyle bir zamanda, bunları bizde de bir araya toplamak ne kadar yerinde bir iş olurdu.

Bir milletin, ulusal seviyesinin yükseklik ve genişliğinde, (Foklor) bir ölçüdür. Ve biz, inanabiliriz ki uluslar arasında en zenginlerinden biri de Türklerdir.

Hiç unutmam, dünya savaşının bittiği günlerde idi; Amerika Birleşik Devletleri Cumhurreisi (Wilson) Paris'e gelmiş bulunuyordu. Kendisile mülâkat yapan bir gazeteciye öteden beriden bahsederken, bir aralık hususî yaşayışını da anlatıyor ve fırsat

— Sonu 27 nci Sayfada —

(1) — 4 Temmuz 1939 tarihli Ulus gazetesinin Başmakalesinden.

İZTİRAP

VI

Kalplerimizin merhametleri
Dillerimizde düğümlendiler.
Vicdanlarımız hazla sindiler
Duymadılar mı münacatları?

Akrabalığı ellerimizin
Dört mahallenin ötesindeler
Hercai halle niçin sendeler
Dostluklarına dillerimizin?

Kollarımızla saramıyoruz
İskeletleri, iskeletleri.
Alından öptük hayaletleri
İnanılana varamıyoruz.

Varamıyoruz, varamıyoruz
Zerreleştiler varlıklarile.
Zerreleştiler varlıklarile
Neden onları aramıyoruz?

Süleyman Şahin Tar

KÖYÜMÜZ

Şark Yanında nur dağları söylenir
Garp yanında Ceyhan nehri yaylanır
Bahçesinde nazlı kuşlar eğlenir
Görülmeğe değer bizim köyümüz.

Orada dolaşır sisli dumanlar
Dağlarda konuşur güzel ormanlar
Kalkmağa başladı artık harmanlar
Görülmeğe değer bizim köyümüz.

Kemal Türker

ALTIN TOPRAK

Saban her vakit silâhtan kuvvetli bir mücadele vastasıdır. Bu günün ilk parolası toprağa ilânı harptir.

Yazan : DURMUŞ TÜRKMEÑOĞLU

Adana, sıcağından fazla toprak mahsullerile tanınan yurdumuzun belli başlı şehirlerinden birisidir. Bunu, bütün hemşehrilerim benden daha iyi bilirler.

Kış ve yaz, gündüz ve gece caddeleri dolduran yüklü arabaya seslerinin gürültüleri insan kulağına para sesi kadar tatlı geliyor. Ankara otelinde misafir bulunan bir ecnebi : Adana altın toprağa maliktir. Arabalarda kırmızı altın taşıyor, demişti.

Bu günümüze yarınımıza ve bütün mukadderatımıza hâkim olan tarihî bir muadele ile karşı karşıya bulunuyoruz :

Adana altın toprak.

Şehirli veya köylü, âlim veya cahil olsun, her kesin biricik endişesi budur ve bu olacaktır :

Toprağa ilânı harp.

Bu dâvanın mahiyetini, azametini belki bilmiyenlerimiz vardır. Belki Türk gençliği tarih denen zaruretler cihanının temeli olan tabiatın ve onun mayası toprağın nasıl kader unsuru olduğunu anlayamamışlardır. Türk münevverleri belki Osmanlı İmparatorluğunu çatır, çatır deviren gizli kudretin topraktan fıskırdığını iyice görememişlerdir. Ve belki de, şehir hayatının huzuru içinde yaşamakta olan bu günün refahlı insanları damarlarında dönen kanın, ceplerinde biriken servetin topraktan geldiğini henüz idrak edememektedirler. Kimseyi ayıplamayız; çünkü insanların pek çoğu kendilerini idare eden tabiat kuvvetlerinin, cemiyet kanunlarının nereden geldiğini ve nasıl doğduğunu henüz iyice bilemiyorlar. Biz tekrar edelim ki : Bütün tabii unsurlarile ve beşerî alâkaları ile Türk milletinin cihan tarihindeki rolünü ve mevkiini tayin eden en kuvvetli âmil toprak olmuştur.

Daha başka şekilde ifade edelim :

Tabiatın ezeli kanunlarını ilk defa keşfeden Türklerdir, onunla anlaşılan ve sevişen ecdadımızdır. İlk defa buğdayı toprağa eken Türk eli olduğu gibi tabiata ilk defa : Seni anlayorum, diyen de Türktür.

Biz ki Türkiyeyi beş bin yılın akıp giden medeniyet zincirine tekrar bağlanmasını bildik, biz ki bu toprağın altında yatan millî cevherlerin şerefini kurtardık, biz ki bu toprak insanların efendi olduklarını cihana hatırlattık bu gün de yine şöyle haykırıyoruz :

Bu memleketin hakikî sahibi, efendisi, hakikaten müstahsil olan köylüdür.

Bu sözün manâsını kavrayamayanlar toprağa bağlılığı bir iptidailik telâkki edenlere, kulaklarına yapışarak gösterdik ki : Hakikî medeniyet topraktan doğmuştur. Ve yine toprağa dayanarak yaşamaktadır. Ey Türk Çiftçisi kanının asilliğini, kudretini veren ilâhî azık o kara toprağın bağrında yatıyor. Senin büyüklüğünü öğrendiğindendir. Senin kudretin tükenmez sevginden, sarsılmaz imanındandır. O halde, Türk çocuğu, Türk ihtiyarı bütün varlığıyla toprağa yerleşeceksin, onun saadeti için kendini feda edeceksin, orada yaşayan bedbaht kardeşlerini sevindirecek, kuvvetlendirecek ve yükselteceksin.

Millî Kültürün, Millî ahlâkın, millî sağlığın ve millî istihsalin maddî ve manevî unsurları ve yeni Türk medeniyetinin hayat ve ruh malzemesi topraktan geliyor.

Yer yuvarlağı üstündeki milletlerin yuvarlanarak sonsuz bir çıkmaza gittikleri bu sırada ve her yerde açlık ve kıtlık içinde çırpınan milletlerin bu açlıklarının ne vakit sona ereceğini kimsenin kestiremediği bu devirde Çukurovalıların tek bir vazifesi vardır oda : Bir karış ekilmemiş toprak bırakmamaktır.

Toprağı altın yapan tunç yüzlü Adana çiftçileri siz toprağa bel bağladıkça toprak sizi ve milletimizi kuvvetlendirecek ve güldürecektir.

Bir Garabet

Geçen sayımızın 30 uncu sahifesinde Şükrü Enis imzalı üç şiir neşretmiştik. Aynı imza ile üç şiir daha aldık. Bunların altında "Not,, halinde "Çocuklar,, adlı bir şiir'in, kendisine değil, Muzaffer Tayyip'a ait olduğunu söylüyor. Ve kullandığı ağza bakılırsa, yanlışlıkla Muzaffer Tayyip imzası yerine kendi imzasını koyduğumuzu ilâve ediyor ve tashih etmemizi de istiyor. Evvelâ şunu söyleyelim: Biz, "Çocuklar,, adlı şiir neşretmedik. Neşrettiğimiz şiir, "Bir Çocuk,, adlı bir şiirdir. İmza meselesine gelince yanlışlık bizde değildir. Şüphe ettikleri takdirde müsveddelerinin klişesini çıkarabiliriz.

Muzaffer Tayyip'a

Mektubunuz, maalesef, elimize çok geç geldi. "Görüşler,, makineye verilmiş bulundu. Cevabımızla beraber mektubunuzu Şubat nüshamızda bulacaksınız.

"GÖRÜŞLER,,

Ömrüm ve Yıllar

*Birer dua gibi
Göğe yükseliyor yıllar.
Varsın yükselsinler :
Alnumdur onların evleri, yine alnumdur.*

*

*Gözlerimden aynalara,
Aynalardan gözlerime
Aksediyor sırlar...*

*

*Yıllardan bir ev yapıp girsem içine;
Yahut, onları bir kaftan gibi
Sırtıma giysem!
Ömrüm uzun...
Yıllar kısa...*

*

*Tanrıdan bir yıl istedim,
Ömrümden beş yıl çaldılar.
Yıllar ömrümden çalar...
Ömrüm yıllardan çalar...*

*

*Gözlerinden aynalara,
Aynalardan gözlerine
Aksediyor sırlar...*

Mehmet Deligönül

Resim Sergileri

Münasebetile

Yazan: TAHSİN KARAYEL

Yaratıkların, insan elile yapılan eşyanın, hâdise ve hayallerin, bir düzey üzerine iz bırakan cisimle, görüş ve duyularımıza göre aynını yapmağa resim diyoruz.

Yaratıkların çıkardığı seslerin, tonlarına göre; notların milliyeti olmadığı gibi, renk ve hatların da milliyeti yoktur. Fakat bunları, her hangi milletin görüş ve duyularına göre paçal yapacak olursak; o hat ve rengin, o sada kompozisyonunun milliyetini ortaya koymuş ve millete mal etmiş oluruz.

Bu bakımdan san'atkâr, zamanının adamı olmakla beraber, o milletin de malı olmalıdır ki eserlerini aynı duygu ile vücuda getirebilsin.

Diyeceksiniz ki: San'at san'at içindir, başkaları için değildir: Bu nazariyeyi kabul etmekle beraber; icabında başkalarının da malı olabilir. Hiç bir vakit bir ecnebi ressamın, tarihimizin gurur ve haşmet saçan şanlı yapraklarından duyacağı his ve heyecanı ne bizim kadar duyabilir, ne de bizim kadar ifade edebilir. İşte Kanonika ve Kripel'in ifadesi bozuk san'at eserleri! İşte Adananın Atatürk parkındaki ruhumuzun timsali meydanda.

Gelin de, Mehmed'in düşman karşındaki evza ve harekâtını ecdadından tevarüsettiği şehametın ulviyet derecesini gösteren duyuş ve bakışlarını bir ecnebi ressamın kudretli fırçasından akıtın! Bakın eserinde hemşehrisinin duyduğunu bulabilir misiniz? Bir eserde renk ve şekillerin imtizacı, ışık tonlarının uygun olması, san'atı alâkadar eden keyfiyettir. Belki bir ecnebi ressam memleketimizin güzel manzaraları karşısında, hayranlık duyar ve eserini ona göre vücuda getirebilir; fakat örf ve âdetlerimizin temsilinde hisleri bozulur, ifadesi karşılaşır. Belki dans eden çiftlerin pozları ve bir birine şehvanî bakışları onu bizim milli oyunumuzdan ziyade alâkadar eder, ruhunu kamçılar.

Son zamanlardaki resim sergilerimizde, memleketimizin güzel manzaraları, Natürmortlar ve birkaç portreden başka milli mefahirimize ait eserlere tesadüf edemiyoruz. Acaba ruhumuzun

tecelligâhı yalnız taş, toprak ve birkaç ev, ağaç, dal, yaprak mıdır? Torunlarımızın da göğüslerini kabartacak millî mefâhirimiz onlara asıllarını bırakacağımız bu güzel vatanımızdan daha mı kıymetsiz şeylerdir?

Harekâtın tesbiti, bilgi ve hayal kudretine dayanan ehemmiyetli bir iştir, güçtür; fakat bû güçlükleri yenmeye neden; kendimizde mecburiyet hissetmiyoruz?

Müzelerdeki san'at eserlerini hayran hayran seyrediyor, tabiat ve hayal kudretlerinin ulvi derecesi parmaklarımızı ağzımıza veriyor da neden bir kısmımız olsun taştan, topraktan ayrılamıyoruz? Neden meselâ — bir evi, sokağı, ağacı veya memleketimizin herhangi bir köşesini Atatürk'ün, Erzurum yolunda, konakladığı Çamlıbel geçidinde arkadaşlarına söylediği (Dağ başını duman almış...) levhasını bu emsalsiz kahramanın, milletin azim ve iradesini nefsinde temsil ve tecelli ettiren bu büyük dahinin duygularına tercih ediyoruz? Neden fırçalarımız onun ve emsalinin tercumanı olamıyor? Yoksa Türklerin Rumeliye geçişlerini, Fatih'in İstanbula, Yavuz'un Mısır'a girişlerini, ve daha birçok tarihimizin şehamette dolu vak'alarımızın temsili resimlerini müzelerimize hediye eden Hamdi, Hasan Rıza ve emsali ressamlarımızın eserleri yanında yer almayı hatırlamıyor muyuz? Yoksa hâdiseleri karşımıza getirin de resimlerini yapalım mı diyeceğiz? Bahçede dolaşan kuşlara, durun diye fırçamızı göstermek oları güldürmez mi?

Sami'nin dediği gibi : İnsan yerine balkabağı, ağaç yerine maymun çomağı yapanlar işlerine devam ededursunlar; bu millet gördüğünü anlamak, anladığından zevkalmak ister. Resim dille değil, fırça ve boya ile yapılır. Sözlerimizi ya fırçamıza bırakalım, yahut dilimizi tutalım, şunun bunun tercumanı olmayalım. İktidarımızı eserlerimizle meydana koyarak, herkesi aldatmayalım; memnun etmeye çalışalım.

OKUYUCULARIMIZA;

Memleketimizin her köşesini alâkadar eden Folklor Tetkikleri, San'at Tenkitleri, Güzel Şiirler ve emsali yazılar için "Görüşler,, in sayfeleri her zaman açıktır.

Yazıların: ("Görüşler,, Mecmuası yazı işleri müdürlüğü—Adana Halkevi) ne gönderilmesi rica olunur. "Görüşler,,

N Ö b e t

Bilmiyorum, şikâyet etmesini
Alnımda konaklıyan senelerden;
Ve duymuyorum ahların ağırlığını
Torbası nedamet süzen gecelerden.

Okşamıyor, zenginliğine döndüğüm bahçe,
Mercan işlemelerle seçilen rüyaları;
Götürmüyor, secdeme indirdiğim baharı
Üç öğün beslediğim nankör kuşlarım.

“Ne var, ne oldu,, diyor bulduğum geçmiş,
Eteğime azad olan gölgem buna mürtesem;
El açmadayım ulu ağaçların dibinde,
Düşmüyor bir çürük meyva, ne desem.

Senden umdum, senden ey kanlı huzur,
Saatlar çaldı geçti, günler dolandı geceye,
Daha gelmiyor kınalı güvercinlerin,
Hâlâ tutmuyor aşladığım fıdanlar..

İbrahim Zeki

K E R V A N

*Yükseklerinde kar görünür dağım yok;
Sana yük verecek üzüm veren bir tek bağım yok;
Uzaklardan selâmlayarak gölleri
Geç kervan'ım, geç!..*

*

*Ağaçlarda bir diş narım yok;
Kovanlarda bal verecek bir tek arım yok;
Hind'e, Yemen'e giden belleri
Geç kervan'ım, geç!..*

*

*Mecnun'um, halime aklıyanım yok;
Derelerde bile bir tek aklıyanım yok.
Dönüp bir daha bakmadan geri,
Uçsuz, bucaksız çölleri
Geç kervan'ım, geç!...*

Ziya Hazer

Evimiz temsillerinden iki sahne — Üstte «Kafa Tamircisi», Altta : «Sancağın Şerefi»

Muvaffakiyetli İki Temsil:

Kafa Tamircisi

VE

Sancağın Şerefi

Yazan : YUSUF AYHAN

Halkevi Temsil Şubesi gençleri tarafından oynanan "Kafa Tamircisi,, nin seneryosunu 1937 yılında hazırlayan (Yeni Adam) mecmuası sahibi ve eski Darülfünun müderrislerinden Bay İsmail Hakkı Baltacıoğlu, bu eserini aynı yıl içinde İstanbul — Çamlıca'da Altunizade'de Altunyurd Spor Kulübünde tuluat olarak oynatmıştır.

Kafa Tamircisi iki perde üzerine yazılmış Fars komedidir. Fars; vak'ayı fevkalâde mübalâğa ile tasvir eder. Olmıyacak hâdiselerden istifade ederek mübalâğanın temin ettiği mihanikiyetle seyircileri güldürür. Bununla beraber Satir komedisi gibi maksatlıdır. Aralarındaki fark, gayri tabiiik ve mübalâğadır. Kafa Tamircisi bu çeşid bir eser olmakla beraber, Reşad Nuri Güntekin'in de söylediği gibi: "Memleketin mühtaç olduğu piyestir.,,

Kafa Tamircisi için İsmail Hakkı Baltacıoğlu şunları söylemektedir: "Bana bu farsın mevzuunu ilham eden üç mefhumdur: Normal, anormal ve üstnormal mefhumları. Gerek normaller gerek anormaller, sosyal hayatın zarureti içindedirler. İkisi de lâzım. Sade şeytanla meskûn bir sosyete nasıl yaşayamazsa, sade evliyalardan teşekkül eden bir sosyete de mutlaka soysuzdur. Kafa Tamircisinde gerçek bir sosyete tasavvur ediyorum. Bu sosyetedeki pazarlık, alışverişte çekişme, ihtikâr bir örf halinde yaşıyor. Halbuki Halıcı Ahmed adını taşıyan insan bu sosyetenin ticaret örflerine hiç intibak edememiş bir insandır. Halıcı Ahmed bir ahlâksız, bir densiz değil, saf, ideal ve halkçı bir sosyetenin mümessilidir. Yalan söylüyemiyor ve meşrû bir kazanç ile geçinmek istiyor. Halıcı Ahmed bir üstnormaldir. Fakat Halıcı Ahmed sosyetesinin zaruretlerini yenemiyor ve zorlarına da tahammül edemiyor. O zaman bir çare arıyor, biraz uymak istiyor, yine başaramıyor, sonunda kafasını değiştiriyor, sosyetenin bütün öteki ferdleri gibi çarpık kafalı oluyor ve kurtuluyor.,,

Böyle ahlâkı yüksek bir şahsiyete tesir edebilmek için ilmin verdiği tek vasıta şiddetli bir heyecan olabilirdi. Onun

için, bu işde heyecanların en şiddetlisi ve müessiri olan ölüm heyecanı kullanılır. Halıcı Ahmed, kalbi sağlam olduğu için tahammül eder, ölmez. Bu adam artık bir nevi psikolojik otomatizme uğramıştır. Artık her türlü ablâksızlık yapabilir. Bu suretle öteki anormallere uyacağından içtimaî muhitini hiç yadırgamayacak ve hayatta muvaffak olacaktır.

Halıcı Ahmet rolünü Veli Altınay, Kafa Tamircisi rolünü de Necmi Şenel oynadılar. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nu temin ederim ki, Kafa Tamircisi'ne İstanbul'da, ne Balıkesir'de ve ne de Ankara'da bu kadar muvaffakiyetle oynanmamıştır. Üstad İsmail Hakkı Baltacıoğlu, zannetmem amma, eğer burarlarda da Veli Altınay ve Necmi Şenel ölçüsünde iki istidat bulabilmiş ise cidden bahtiyardır. Ve o zaman, san'at hareketleri Adana'dan daha çok inkişaf etmiş olan İstanbul ve Ankara'da, Kafa Tamircisi'nin Adana'daki kadar muvaffakiyetle oynanmış olduğuna inanırım.

Birinci adam rolünde Ali Şen, ikinci adam rolünde Suad Aymak, birinci müşteri rolünde Ahmed Yurdsal, kahveci rolünde İsmail Atik, hasta rolünde Recep Tek'eş, asistan rolünde Güldane Oflaz mükemmel idiler.

Genç elemanları haftalarca çalıştırarak eseri hazırlayan Halkevimizin kıymetli rejisörü Bay Coşkun Güven'dir. Coşkun Güven ile beraber temsil komitesi reisi Bay Hamdi Paramyok'un da bu muvaffakiyette büyük hissesi vardır. O da gece gündüz çalışarak bu temsilin iyi hazırlanmasına itina gösterdi, ve bu büyük emek ve dikkatler Kafa Tamircisi'ni bir temsil hâdisesi olarak meydana koydu.

Mizansen, dekor, ışık, aksesuar.. Hepsi güzeldi.

* *

Sancağın Şerefi, daha evvelce de mükerreren oynanmıştı. Mahmud Yesari'nin bu bir perdelik millî piyesi, diyebilirim ki, sayısı yüzleri geçen millî piyeslerimiz arasında en yegâne olanıdır. Tiyatro yazan gerek tanınmış ve gerek henüz isim yapmamış bir çok muharrirlerimizin bu Janr'da kaleme aldıkları eserlerden hiç birisi "Sancağın Şerefi,, ni sahneden indirememiştir. 1926 da tabedilen bu bir perdelik eser haiz olduğu teknik, üslûp ve vak'anın mükemmeliyeti sayesinde 14 senedenberi hâlâ zevkle seyredilmektedir.

Bu eserdeki başlıca rolleri tizerlerine alan başta temsil komitesi reisi Bay Hamdi Paramyok ve Ahmed Yurdsal, Veli Altınay temsil kabiliyetlerinin bütün inceliklerini göstererek cidden büyük bir takdir ve hayranlık kazandılar.

Bir Heykel Konuştu

Rüzgârların dindiği, ayın yandığı gece
Şu geniş meydanlıkta dikilmiş taşın heykel,
Bana kalbini açtı elayak çekilince...

Sen dedi eşiyorsun ızdırabı elinle,
Anlıyorum içinde koşuyor bir kızgın sel.
Bir az dinlen altımda taşın çilemi dinle :

Görürüm geçenlerin hayretle baktığını
Bu devrini yaşatmış konuşmayan insana,
Diyerek. ah ne mutlu olsun ki taş yığını..

Bazen karşımda durur sırtı çökük bir varlık,
Der bağrını döğerek bir baş olsaydım sana,
Bilirdi bunu ömrüm en büyük bahtiyarlık..

Bazen yoksul bir anne kaideme diz çöker,
Döker göz yaşlarını göksümdeki bir başa
Ve söyler aç acına öksüzüne ninniler...

Bazen kaldırımlarda sürtünür de bir ayak.
Bakar der heykelime ne lütüf ki bu taş;
Rabbim bir kalb vermemiş,, yok baktığı bir ocak.

Böyle söyler ağlaşır önümden her geçenin,
Onlarca bir taş olmak varlığımın kıymeti.
Bir kul yarattı diye adım heykeldir benim..

İçime işledikçe böyle el ızdırabı;
Derim nasibsiz kalbin meğer buymuş kısmeti,
Derim beni duyanın benden çoktur azabı.

Bir gün yasımdan çatlar düşersem topraklara;
Birden el kapışırken beni bir miras gibi,
Sen de bu ganimette göğsümdekini ara

Ve göster ele görsün artık taş olan kalbi!...

Tarık Serfice

Evimizin açtığı Resim ve Fotoğraf Sergisinden iki köşe

HALKEVİ RESİM SERGİSİ

VE

Şemsettin Başkurt

Yazan : KEMAL SADIK

Bu yıl Halkevinde açılan resim sergisi bir san'at hâdisesi olması dolayisile muhitte haklı bir alâka uyandırmıştır.

Aynı sergi geçen sene de açılmıştı. Her iki sergide de birinciliği kazanan eserler üstat Şemsettin Başkurt'un eserleridir.

Şemsettin Başkurt, tam manasile san'atkâr, mütevazi, kozasına çekilmiş, eserlerinden başka kimseyle konuşmaz, yaratmış olduğu sevgililerine çok bağlı. Biriki dostu müstesna, muhiti onu tanımıyor.

Şemsettin Başkurt kadar mütevazi bir san'atkâr henüz tanımıyorum. Ve belki de tanımayacağım.

Onu kimse tanımasın ne çıkar! O, kendi san'atını seviyor, san'atına inanıyor. Ve bunun içindir ki: İki yıldanberi yapılmakta olan Halkevi resim sergisinde birinciliği kazanıyor.

O, renkleri muhayyilesinde yoğurduktan, bakışlarında erittikten sonra eserine başlıyor. Onun eserlerinde her zaman kendisini bulabiliriz. O, eserlerinden ayrılmamıştır. Fakat kendini o kadar san'atkârane eserine karıştırmıştır ki: Onun ruhuna az çok vakıf olmayan bir insan zor anlar.

O, tam manâsile üstad bir san'atkârdır...

Onun san'atını seviyorum. Her güzel şiir kadar, onun eseri şiirdir. Onun eserlerinin her çizgisinde bir şiir ve her tablosunda bir şiir âlemi bulabiliriz.

Ne yapalım, bu özlü, derin san'atkâr tanınmak istemiyor. Onu kimse tanımıyor.. Ben böyle şeyleri sevmem diyor.

Bu örnek san'atkârı, az olsa da, memleket çocuklârina tanıttığından dolayı, Halkevimize teşekkürü bir borç bilirim.

Bu yıl birinciliği kazanan "Sel,, isimli orijinal tablosu güzel bir eserdir. Oradaki bulutlar heman o dakikada yağacakmış hissini veriyor.

Ben, "Sel,, tablosundan daha çok, ikinciliği kazanan "Sonbahar,, isimli tablöyu sevdim. Orada sonbaharın sarı yapraklarının, hazin hazin toprağa dökülüğü; çıplak ağaçların hüznü ve bende çok derin bedî bir heyecan uyandıran, bir sükût âleminin çizgilere verilmesi ne kadar güzeldir!

Henüz heyecanım üzerimde iken Şemsettin Başkurt'u bulup konuşmak istedim; çok aradım. Nihayet bulduğum zaman, biriki sualime cevap verdirmek için çok uğraştım. "Ne lüzum var böyle şeylerin; ben böyle şeyi sevmem,, ve nihayet şu dört sualime cevap vermek lütfunda bulundular. Kendilerine teşekkürü borç bilirim.

— San'at hakkında düşündükleriniziniz?

— San'at hakkındaki bütün düşünceler idealizm ve realizm telâkkileriyle hülâsa edilebilirler. Bunlardan birincisine mensup olan idealist san'atkârları tabiatta bizatihi mevcut bir güzellik kabul etmeyip san'atkârın yaratıcı muhayyilesini esas tutarlar. Realistler ise bunların aksine olarak tabiatta mevcut güzelliği nazarı itibara alarak onun bir nushayı saniyesini yaratmak; san'atta bir evç noktasıdır diyerek tabiatı aynen taklit ederler. Bu hususu istilzam edersek büyük bir hatada bulunmuş oluruz. O da tabiattaki her hangi bir köşeyi aynen kopye eden fotoğrafla san'atın arasında bir fark kalmamasıdır. Halbuki fotoğraf başka, resim başkadır. Bu itizari kayıttan sonra güzel san'atlarda, bilhassa resimde realizmden ayrılmamak ve resmin iki mühim unsuru olan renk ve gölgeyi yerli yerinde tebarüz ettirmek lâzımdır.

— Eserlerinizin ilhamını nerden alırsınız?

— Mebzul ve her hususta zengin olan tabiat güzel san'atlardan birine mensup herhangi bir artistte onun yaratıcı muhayyilesini hesaba katmak şartıyla sonsuz bir ilham kaynağı olabilir.

— Eserleriniz üzerinde çok zaman uğraşmışsınız? ,

— Bir san'atkâra herhangi bir mevzuu ilham eden hâdisene ise o anda edilmesi tesbit lâzımdır. Zir gerek zaman gerek zemin bir daha tekrarı mümkün olmayan şeylerdir. Hâdisat daima akan bir sudur. Şu halde san'atkârın muhayyilesine ilham olunan hâdisenin bir daha tekerrürü mümkün olmayacağına göre eserin üzerinde uzun müddet meşgul olmak doğru değildir. Meşgul olursa bile ilk ilham anının haletiruhiyesinden kurtulamayız.

— Kaç yıldır eser veriyorsunuz?

— Bugünkü meslekimi bana bahşeden Güzel San'atlar Akademisinden mezun olalı yirmi iki yıl oldu. Daha evvel de resimle meşgul olmuş, hattâ diyebilirim ki çocukluk ve gençliğimin verdiği türlü ilhamlarla bu hususta muvaffak yıllar geçirmiştim. Şu halde çok sevdiğim san'atıma intisap edeli otuz beş yıl kadar olmuştur dersem yalan söylemiş olmam.

Otuz beş yıllık bir san'atkârlı..

Köyüm ve Köylüm

"Kurtkulak'lılara sevgilerimle..

Köyümün manzarası ne şirindir bilseniz,
Bir saat ötesinde dalgalanır Akdeniz...
Bir şanlı dağ gibidir uzakta her bir hüyük
Aynı hedefe doğru koşuyor küçük, büyük :
Yağız çehreli köylüm yaşar dirlik içinde,
Aşılmaz kayaları aşar birlik içinde...
Bağrı yanık gelinler tarlalarda çift sürer,
Analar askerdeki oğluna çorap örer...
Nişanlı kızlar halı, kilim, gergef, bez dokur;
Ak saçlı nineler bir teviye dua okur...
Sığmaz ele, avuca köyümün çocukları,
Ok gibi bakışları deliyor ufukları...
Bulurlar bir avunma iç açan bir türküde,
Elleri işlerinde, gönülleri ülküde...
Köylüme ne cevherler armağan etmiş soyum,
Burda geçen hayatın tadına olmaz doyum...
Köylüm her zoru yendi, her şeye karşı durdu,
Şenlendi böylelikle bu güzel pamuk yurdu...
Başka yurtlarda iller yaşarken kara günler,
Köyümde birbirini kovalıyor düğünler...
Söylenir meydanında yiğitlik, erlik sanı,
Perçinliyor bu hayat birbirine insanı...
Herkes "Yarın,, dan emin, herkes "Dün,,den umutlu
Bugünleri yaratan "Büyük Türk,, e ne mutlu!..
Ayakta kadın, erkek... Hepsi savaşa hazır;
Bir işaret bekliyor, hepsi emre muntazır!..
Her genç köyün burcunda dalgalanan bir sancak,
Köye tutkun olanlar köyü yükseltir ancak!..
Ben köylü çocuğuyum... Köyde yaşar, gezerim,
Köylümün dileğini bakışından sezerim!..
Şen görmezsem köylümü sızar içime kanım,
Kurban olsun yurdumun efendisine canım!..

Cemal Oğuz ÖCAL

İLKOKULLARDA CİMNASTİK DERSİ

Şimdiye kadar İlkokul öğretmen arkadaşların ellerinde cimnastik dersine ait teşrih ve fizyoloji kaidelerine uygun şekilde bir program yoktu. Bundan dolayı ilkokul öğretmen arkadaşlarım bana yaptıkları müracaattan anladığıma göre, müşkilât içinde kalmışlardı. Binaenaleyh arkadaşlarıma cimnastik dersinde bir kolaylık temin edebileceğim ümidile mecmuamızın her nüshasında bir program neşrededeğim. Her biri iki ilâ üç derste tatbik edilecek olan programlar 7 yaşından 12 yaşına kadar çocuklar içindir. Arkadaşlarım tarafından ezberlenerek her kelimesi aynen tatbik edilirse ve verilen kumanda açık, ağır, tek tek olursa matlup gaye elde edilmiş olur. Bilhassa çocuklarımızda sür'atı intikal kabiliyeti tekemmül eder.

15 dakikalık oyun, öğretmen arkadaşın münasip gördüğü herhangi bir terbiyevi oyundur.

NOT: 1 Hareketleri, ders saatinde dakikalara ayırmak suretile tatbiki çok iyi netice verir.

NOT: 2 Oyun için müşkilâta kalan arkadaş için gelecek nüshamızda terbiyevî oyunlar da neşredilecektir.

Cimnastik Öğretmeni

Ferit Savul Tekeli

P R O G R A M

— 1 —

İki sıra derin kol ol, koş.. Çift kolla önden aralık al.. Hizaya gel. Sıralar bir adım açıl marş; bir adım daha açıl marş. Her iki sıra birden başı soldan arkaya çevirerek ikişer say.. Birler bir adım sola, ikiler bir adım sağa marş...

I Sıçrayarak bacakları yana açarken eller omuza.. Kolları dört sayı ile iki defa öne uzat 1. 2. 3. 4. kolları iki defa yukarı uzat.. 1. 2. 3. 4. kolları iki defa yana aç 1. 2. 3. 4. tekrar baştan [kolların gergin olmasına dikkat edilecek].

II a Bacaklar yanda, eller kalçaya.. Başı sağa döndür iki sayı ile vaziyeti değiştir 1. 2. — 1. 2.

III b Aynı vaziyet eller omuza... Sağ kol yana açarken başı sağa çevir. 1. Başı ileri çevirirken sağ el omuza 2. sol kol yana açarken başı sola çevir.. 3. Başı ileri çevirirken sol el omuza.. 4. [Dört sayı ile hareket üç ilâ dört defa yapılacak].

Sıçrayarak hazırol..

VI Topuk kaldırırken kolları yana aç	1.	} 3 Defa
Bacakları tam bük.	2.	
Kollar yanda doğrul...	3.	
Topuk basarken kolları indir.	4.	

V Sağ ayağı arkadan tut, sağdan dönmeğe başla. Dur. Bırak. Sol ayağı arkadan tut soldan dönmeğe başla... Dur. Hazırol.

VI Oyun: Öğretmen herhangi bir mektep oyununu 15 dakika oynatacaktır.

VII İkişer ol koş, sıraya gel. Sıralar bir adım açıl, bir adım daha açıl.. Birler sola ikiler sağa marş. Hizaya gel. [Baştaki açılma ve yayılma şeklinde durulacak, dağınık nizamda da koş denilince çocuklar eski yerlerini bilecek, hemen koşup hizaya gelmiş olunacak. Eğer tekrar sayı saydırmak icabederse vakit zayi edilmiş olunur.]

VIII a Sıçrayarak bacakları yana açarken kolları önden yukarı uzat.. Gövdeyi öne bükerken iki kolu, iki bacak arasına uzat. İki sayı ile [Dört defa]. [Dizlerin bükülmemesine ve kolların gergin olmasına dikkat edilecek].

VIII b Sıçrayarak hazırol.. Sıçrayarak bacakları yana açarken elleri başa koy. Dirsekler gergin. Göğdeyi sağa döndür. İleri döndür. Sola döndür. İleri döndür. 4 sayı ile dört defa.

VIII c Aynı vaziyet Göğdeyi sağa bük.. Doğrul... Sola bük... Doğrul.. Dört sayı ile dört defa. Sıçrayarak hazırol..

XI Sıçrayarak bacakları yana açarken kolları yana aç. Göğdeyi öne 90 derece bük. Sağ eli iki ayak ortasına yere koy. Sol kol yukarda. İki sayı ile kolları değiştir. Dört defa. Doğrulurken kolları yana aç. Sıçrayarak hazırol..

X Dört ayak vaziyeti al. Bir adım el ve ayakla tavşan gibi atla. Tekrar atla. Dört defa atla, atlamağa başla. Dur ayağa kalk hazırol.

XI Sıçrayarak bacakları yana aç kolları yana aç. Elleri yumruk yap kolları önden arkaya daire yapmağa başla.. Dur. Kolları yana açarken nefes almağa başla..... Dur. Sıçrayarak hazırol..

XII Birler bir adım sağa, ikiler bir adım sola marş.. Sıralar bir adım yanaş marş... Bir adım daha yanaş marş.. İleri marş Yörüyüş. Kıta dur.. Sağa dön. Allahısmarladık.

ESİRLİK

*Dünyada ilk kendi kendini,
Esir eden insan benim.
İkincisini gösterirlerse eğer,
Kardeş olacağım,
Alnından öpeceğim üçüncüsünün de...*

KULLUK

*Hülyamdaki kadını
Yaratsaydı Tanrı eğer,
Kulluk ederdim,
Öluncüye kadar.
Öldükten sonra da...*

DUALARIM

— Dualardan Şairine —

*Ben dualarımı
Islıkla rüzgâra kazarım.
Ve Salıveririm
Gitsinler, Tanrıyı bulmağa...*

BAĞLILIK

*Ben dönerim
Dünya döner.
Dünya döner
Ben dönerim.*

KAHRAMANLIK

*Süngüler kanlı kalacak,
Ufuk kıpkızıl olacak.
Ve yüz öpmekten usanan ben
Artık alın öpeceğim.*

Kemal Sadık

Başlangıç ve Birkaç Söz

— 8 inci Sayfadan Devam —

buldukça (Nasrettin Hoca hikâyeleri) ni lezzetle okuduğunu söylüyordu. Demek ki Hoca, yabancı dillere İngilizceye, Fransızcaya, Almancaya, itina ile tercüme edilmiş. İngilizler, Almanlar, Fransızlar okuyorlar, faydalanıyorlar.

Bizde Hocaya dair elde gezen risalelere, risaleciklere ne dereceye kadar inanılabilir?. (Bekri Mustafa) vesaire masalları ne kadar doğrudur?. Bunları kestirmek çok zor..

(Şinasi) nin (Osmanlı durubu emsali) ve daha birkaç ufacak şeyler bir yana bırakılırsa (Ata sözleri) ni bulmak, okumak, feyizlenmek imkânı yok gibi. Hele o güzelim maniler.. Kış geceleri çoluk çocuk evlerde toplanılıp (Niyet) diye sepetten çekilen ve herkesin bahtını söyleyen, kültürünü yükselten maniler nerede?.

Şüphe yok ki (Folklor) yalnız halk türküleri değildir. Fakat bunlardır ki (Folklor) u vücade getirirler. Ve bir milletin moral bakımından varlığını ifade ederler.

Ben zannediyorum ki bu yönden de, hiçbir milletten geri değiliz. Belki her milletten üstünüzdür.

*
**

Ne yapmalı?

Ve bunları nasıl derleyip toplamalı?

Şöyle düşünüyorum :

Rahmetli ATATÜRK, Türk dilini, Türk milletinin kendisine yazdırmıştı. Bunda beş altı sene önce, her gün gazetelerde Anadolu Ajansı ile çıkan beş on kelimeye raslanırdı. Ve mukabili Türkçe kelimeleri bulanlar, bilenler bunları Dil Encümeni Reisliğine bildirirlerdi. Böylelikle bugün göğüslerimizi kabartan Türk Dili Tarama Dergilerine sahip bulunuyoruz.

Göğsümüzü kabartan Tarama Dergileri deyişimin sebebi şudur ki; bunlarla dilimizin ne kadar zengin olduğunu yakından gördük, anladık. Vakıa bunda şüphe yoktu. Fakat bu husustaki dâvamız nazari idi, Ebedî Şefin teşebbüsile pratik oldu. Ve hakikat gözümüz önüne konuverdi.

Acaba manilerimiz, ata sözlerimiz, Nasrettin Hoca ve buna benzer hikâyelerimiz için böyle bir yol tutulamaz mı?..

Bütün bunlar Türk milletinin kendisine yazdırılmaz mı?
Bana öyle geliyor ki bu pek mümkündür.

Bakınız nasıl?

Maarif Vekilliği bir ve bir kaç ilân yapar. Bütün milletten bu hususta bildiklerini ister. En iyi malûmatı verenlere para mükâfatı ulaştırır.

Gelen maniler, ata sözleri, hikâyeler mütehasıs bir heyetin elemesinden geçtikten sonra basılır. Güzel kaplar halinde çıkar.. Kütüphaneleri donatmaya ve nihayet kafaları işletmeye, Türk kültürüyle benlikleri süslemeye, kuvvetlendirmeye başlar.

Demek oluyor ki bu işi iki bakımdan büyük bir hareket sayabiliriz :

1) Ulusal kültür.

2) Okuma..

Halka ne okutalım? Köylüyü nasıl okutup yazdıralım?

Bana öyle geliyor ki bu işi başarmakla bu iki sorunun vücuda getirdiği endişeyi az çok kaldırmış yahut kaldırmıya doğru bir tedbir de almış oluruz.

* * *

Gene hiç unutmam; bir gün Konya'da bulunuyordum. Vali rahmetli Bay İzzet; köylüyü okutmak için (Muhammediye), (Mevlüt) gibi kitapları yeni harflerle bastırmayı ve köylere dağıtmayı düşündüğünü söylemişti. Orada hazır bulunan General Nazmi, hakkile bu fikre itiraz etti.. Ve hakikaten o günlerde köylüye yeni harfleri öğretmek için yapılacak iş de bu değildi.

Lâfın kısası :

Manilerimizin, atasözlerimizin, hikâyelerimizin kaydettiğimiz tarzda çıkışı hem millî kültürümüz, hem de okumamız bakımından büyük önemi haizdir.

Şu küçük bir iki düşünceyi değerli Maarif Vekilimize bir armağan olsun diye yazıyorum.

Bilmem ne düşünürler?..

* * *

Genç ve enerjik Maarif Vekilimiz sayın Hasan Âli Yücel'in, bu millî meselemiz üzerinde müspet ve hayırlı şeyler düşüneceklerini ve bu düşüncelerini esaslı bir şekilde organize ettirerek tatbik sahasına koyduracaklarını ümit ve temenni ediyoruz.

Bir deneme mahiyetinde olan Folklor üzerindeki çalışma-

mız, aslı vazifemizin icabı olarak, yalnız "Şiran ve Köyleri,, ne inhisar etmektedir. Aynı zamanda, samimî gayretlerimize rağmen, halka ait olan her şeyi (Halkın yaşayışı, dini, ahlâkı, an'ane ve âdetleri, türküleri, koşmaları, ağıtları, manileri, ninnileri, şiirleri, bilmeceleri, oyunları, masalları, hikâyeleri, efsaneleri, destanları, fıkraları, nükteleri, tekerlemeleri ve çeşitli el san'atlarını ilâh..) bütün teferrüatı ile tespit imkânını bulamadık. (1) Bu bakımdan — içimiz sızlıyarak itiraf ediyoruz ki — yaptığımız iş, çok eksiktir. Bu eksikliğin başlıca sebebi de halkın çok cahil, görgüsüz ve çekingen olmasıdır. Bu geriliğin tabii neticesi olarak ta, son derece, ketum davranıyorlar. Bilhassa, "Manevî ahval,, de... Hele kadınların ağızından bir çift söz almak, bir kaleyi fethetmekten daha güç bir iş oluyor. Köylümüzün ruhî hâletindeki bu başkalık, hayrete şayan olduğu kadar düşündürücüdür de.. Sebep malûm : Türk köylüsü, asırlarca, "Cehlin, zulmün, kahrın,, zebunu olmuş; yüksek ve asil benliği, bu üç başlı korkunç ejderin amansız pençesinde, inleyip durmuştur.

Bununla beraber, köylümüz, pek yakında "Nûr,, a kavuşacaktır. Zira Ülkücü Türk Gençliğinin, aziz yurdumuzun en ücra köşelerine varıncaya kadar, "Işık,, ve "Hayat,, saçmaya başladıklarını — sevinç ve iftiharla — görüyoruz.

Bu vatan, bu vatan için çalışanlarıdır.

Şiran : 8 / VII / 1940

Cemal Oğuz Öcal

(1) — Yapabildiğimiz iş: Sadece "Ata Sözleri,, ile bazı "kelime,, leri ve bir kaç Halk Edebiyatı örneğini derlemekten ibaret kalmıştır... Bu küçük ve sathî denememiz, müsait zemin ve zaman bulup ta bu sahada çalışacak arkadaşlara (Tabii Şiran ve Köylerinde) bir klavuz vazifesi görebilirse kendimizi bahtiyar sayacağız. C. O. Ö.

NOT : Görüşler'in gelecek sayısından itibaren bu kıymetli eseri kısım kısım neşre başlayacağız. "Görüşler,,

Seslerin Senfonisi

Yetişmez mi kaldığım derin sükût içinde?
Ruhumu çemberliyen demir hudut içinde.
Ne üstünde bir tavan ne yanlarda dört duvar
Mavi bir engin gibi açılmalı ufuklar..
Dağların yeşil çamı kalıversin dağlarda,
Allı dallı kirazlar oladursun bağlarda...
Ne kaybedecek insan kemiğinden etinden
Beni uyandırıyorlar bu sükût gafletinden :
Jeminüsün sesinden daha çılgın hür sesler!
En sağır kulakların duyacağı gür sesler!
Ses duyayım yakından çağıldasın ırmaklar,
Işıktan dağa nurlu sestem söksün şafaklar.
Ses duyayım : yemyeşil ve taze baharlardan,
Dağlardan, vadilerden, ormanlardan, kırlardan,
Gökten, güneşten, aydan ve nazlı denizlerden,
Lodoslu, karayelli, poyrazlı denizlerden.
Ses duyayım içli ses güzel ahenktar sesler!
Gönlümü büyüliyen gönlüme uyar sesler!
Ses duyayım isterse rüzgârlarda dolaşsın,
Gönlümü yakıp geçsin uzak iklimler aşsın.
Sesler nerden başlarsa nerde biterse bitsin,
Yeter ki beni değil ruhumu alıp gitsin..
Ses duyayım dört yandan gökler ve yerler dolsun,
Hepsi başka ahenkte hepsi manalı olsun.
Madem ki arzularım hiç bulmuyor yerini,
Bari olsun duyayım seslerin mahşerini!
Ses duyayım yaşıyan ümitlerin sesini!
Yeter göreyim artık seslerin ülkesini!..

Cengiz Turhan

B O Z İ N E K

Yazan : RASİM GÖKNEL

Yusuf'la musalla taşının üzerine oturmuş konuşuyorduk. Karşımızda Amentü'yü öğrendiğimiz tabanı toprak, duvarları toprak mektebim. Sağımızda mescit; gölgesinde teneşir tahtası, sıra sıra ibrikler..

Hatıra hatıraya yol verdi: Önde tatlı bakışlı elâ gözler; sekiz on örgülü saçlar; ağlayan ağızlar; sümüklü burunlar; söğüt değneği, sarık, abdest, namaz; bayramlar, dualar ve el öpmeler..

— Köye gelmez oldun, Mehmet...

— Derslerim var, Yusuf, gelemiyorum ki...

— Kaçsana gelesin. Haniya birgün hoca on sahife aşır vermişti ezberliyelim. Kezban, sen, ben üçümüz kaçmıştık? Hoca arkamıza kalfayı göndermişti?

— Hatırlıyorum: Falaka yemiştik! Sahi, iyi aklıma getirdin. Kezban nerede şimdi? Evlendirdiler mi?

— Nişanlamışlardı.

— Evlendi mi?

Hayır; kısmeti yokmuş. Zavallı kız, ne kadar cana yakındı! Büyüseydi!..

— Ne oldu ki?..

— Öldürdüler...

— Öldürdüler mi? nasıl olur? henüz küçüktü o!

— Sorma, Mehmet. Başka şey konuşalım.

— Peki ama niçin öldürdüler. Bir kaza mı oldu?

— Yok canım; kaza maza değil; bayağı öldürdüler.

— Kim?..

— Kim olacak! Burunsuzun İbrahim!

— Ama, niçin; ne yaptı?

— İllede beni söyleteceksin.

— Canım, bilirsin; babasının zaten gözleri az görürdü. Bir gün arabaya yük yüklerken iyiden görmez oldu. İş, anasile kendine kaldı: Bir gün Kezban'la ineklerimizi yaldırmağa gitmiştik. Gitmez olaydık!.. Yaldıra yaldıra kuşluk vakti, höyüğün yanındaki kuyuyu bilirsin ya, oraya kadar geldik. İnekler yayılıyor, biz de çayırın üzerine yan gelmiş tatlı tatlı konuşuyorduk. Boz

inek, gözü kör olası, ekili tarlaya girdi de haberimiz olmadı.

Tarla ağanıdır bilirsin. Oğlu İbrahim kır atın üzerinde yanımıza kadar geldi, sezmedik. Birdenbire "behey kahbe dölü! şu ineği görmüyor musun,, diyerek attan indi.

Kezban "Vallahi görmedim ağa,, demeğe kalmadı. Sekiz örgülü saçından yakaladı. Bir sağa, bir sola salladı; yere fırlatırken belinin orta yerine bir tekme endirdi. Kız, yüz üstü yere yuvarlandı. Bir az sonra ayağa kalkacak oldu. İbrahim bu defa yerden bir taş aldı. "Bu gözler mi bakar da görmez ha; söyle bakayım; bunlar mı görmez. İyiden görmesin,, diyerek zavallı kızın gözlerinin içine o taşla vurdu, vurdu, vurdu. Kezban İbrahim'in ellerini öptü, yalvardı, ağladı.

"Ağam, görmedim, vallahi görmedim diyorum; yapma gözünü seveyim, gel etme,, dedikçe İbrahim gözünü bıraktı, ağzına vurdu. O gözlerin yeşili kayboldu, beyazı döndü; ön dişleri kırıldı. Kanlar ağzına doldu, boğazında hanlı yaptı. "Ağam, ağam bir daha buraya gelmem; köyden giderim; kurban olam sana; yeter, vurmali,, "Hızır kahbel! Hâlâ bu dilin dönüyor ha?,, Ve Kezban'ın ot biçtiği orak bozuntusu bıçağı aldı, boğazına çöktü, sürttü, sürttü, sürttü. Kezban, İbrahim'in parmağını ısırıldı; çırpındı, ayaklarile yeri eşti, ellerile otları yoldu. Kör bıçak kemikte takırdadı, gıcırdadı; yarı kesti yarı kesmedi.

Kezban'ın bir aralık çırpınması durdu; upuzun uzanır gibi oldu. Bir az sonra patlamış gözlerini araladı. Dünyasını son bir defa daha görmek için açtı "Nedir benim çektiğim, Allahım! Neredesin? Varsan imdadıma niye gelmezsin; ben sana ne ettim!,, ve can acısından son bir irkilişle İbrahim'in elinden kurtuldu, sendeleye sendeleye ayağa kalktı. Yarı kesik başı, kanlı göksünün üzerine, yana sarktı. Bir az sağlam kalan bir gözünün yeşilini yukarıya kaldırdı. Allahını ararmış gibi sağa, sola çevirdi; aradı, bakındı ve "Var diye bana öğreten, ben gibi kör olsun!,,

İbrahim birdenbire sarardı, titredi. Elinden bıçak düştü; geriledi. Kanlı gözlerini, Kezban'ın oyulan gözünün mezar gibi çukuruna dikti; geriledi, geriledi. Kezban önünde gerileyen İbrahim'i gördü. Ansızın kollarını uzattı "Aman yarabbi, kuyuya düşüyor. Ağam, arkanda kuyu,, var, diyemedi. İbrahim yer yarılmış gibi kayboldu.

Sonra Kezban bir iki sallandı. Dizleri ağır ağır büküldü. Secdeye kapanır gibi upuzun uzandı kaldı.

*
*
*

Ertesi gündü. İbrahim'in babası çardağın altında "Kezban'ın çıkan gözünü de boz ineğin yediği yere gömdürdüm. Öteki dünyaya borçsuz gitti; Allah taksiratını affetsin,, diyordu.

S U N U

Uzaklardan geldim
Beni dinleyen dilber
Dudaklarımı serinlet,

Kulaklarımı çek,
Saçlarımı örsele,
Saygılı bir gezginim işte!
Kekeledim, sarsıldım, sendeledimse aldırma!

Gözlerim dumanlı,
Deliliğim üstümde.
Kulaklarımı çek,
Dudaklarımı serinlet...

Gül Dedi ki

Gül, bir gün taze yapraklarına dedi ki,
Ben sizi affettim.. Seyriniz işaretimle başkala-
şacak...

Bu hayra alâmet değil.
Taze yapraklarda sarsıntı var..
Onların raksı böyle başladı, böyle bitecek..
Münkesir bir hat çizip ileri uçta daireleştiler.
Ve "Yalnız sizin zarif haşmetiniz var,, diye-
rek yönlerini ufuklara çevirdiler..

Onların yeni seyahatı da böyle başladı...

Kemal Güner

Atatürk Koşusu: Valimiz Faik Üstün Mükâfat Tevzi Ederken

Evimizin Kânunusani Ayı Faaliyeti

Güzel San'atlar Şubesi : nin Evimiz salonunda açtığı amatör resim ve fotoğraf sergisine birçok suluboya, yağlıboya ve karakalem resim gönderilmiş, Kız San'at Enstitüsü de sergiye girerek tezyinî resimler köşesi açmıştır. Vahide Birken, Münire Yalçın, Rikkat Kalyoncu, Selâhattin Sepici, Nazmi Sevgen, Şemsi Başkurd'dan müteşekkil Jüri hey'eti eserleri tetkik etmiş ve resimde birinciliği Şemsi Başkurd'un "Son Bahar,, ı, ikinciliği yine Şemsi Başkurd'un "Sel,, i almıştır. Birinciliği alan resim Ankara'daki büyük sergide teşhir edilmek üzere C. H. P. Genel Sekreterliğine gönderilmiştir. Fotoğrafta birinciliği Mehmed Uz'un "Keçi,, si, ikinciliği Nurhan Sevgen'in "Bir Köylü Tipi,, kazanmıştır. Birinciliği kazanan fotoğraf da Ankara sergisine gönderilmiştir. Küşad merasiminde başta Vali Bay Faik Üstün

ölmek üzere bir çok zevat hazır bulunmuş, küşadı müteakip yukarı salonda hazırlanan büfede misafirlere çay ikram edilmiştir. Sergi açık bulunduğu günler içinde 7121 kişi tarafından ziyaret edilmiştir.

18/1/1941 Cumartesi gecesi Evimiz salonunda çok neş'eli geçen cazlı ve çaylı bir aile toplantısı yapılmıştır. Toplantıya 60 kadar aile iştirak etmiş ve toplantı geç vakte kadar aynı neş'e ve samimiyet içinde devam etmiştir.

Uzun zamandanberi hazırlanan orkestramız kalabalık bir dinleyici kütlesi önünde ayın 31 nci gecesi konserini muvaffakiyetle vermiştir.

Halk türküleri ekibimiz ve bandomuz da egzersizlerine muntazaman devam etmiştir.

Temsil Şubesi : ndeki arkadaşlar Beş Kânunusani için İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun Kafa Tamircisi Fars komedisi ile Mahmud Yesari'nin Sancağın Şerefi isimli piyesini Asrî sinema sahnesinde muvaffakiyetle temsil ettiler. Bu temsillerde Temsil Komitesi reisi Hamdi Paramyok ve Necmi Şenel, Veli Altınay, Ahmed Yurdsal, Yusuf Ayhan, Recep Tek'eş Necmi Sarızeybek, Hamid Yalçın, Kemal Yavuzel, Ali Şen, Suad Aymak, İsmail Atik, İzzet Mutluöz, Güldane Oflaz ayrı ayrı muvaffakiyet göstermiştir. Bilhassa Veli Altınay, Halıcı Ahmed rolünü büyük bir kudretle yaşatmıştır. Temsilci gençler 22 Şubat gecesi için de daha geniş bir kadro ile şimdiden "Zehirli Kucak,, piyesinin provalarına başlamıştır. Zehirli Kucak'ın halkın takdirini kazanacak şekilde temsil edilmesi için her hususta gerekli itina gösterilmektedir. Bu piyes için yeni aksesuar ve dekorlar hazırlanmaktadır.

Spor Şubesi : Bu şubemize kayıtlı gençler ayın 16 ncı Pazar günü için büyük bir av gezisi tertibederek bütün hazırlığını tamamlamıştı. Fakat birgün evvel başhyan şiddetli yağmurlar Pazar günü de devam ettiğinden av gezisi yapılamamıştır. Havanın müsait geçecek ilk haftası zarfında bu gezi yapılacak ve Şubat içinde tekrarlanacaktır.

Dil, Edebiyat ve Tarih Şubesi : Bu ay içinde biri Halkevinde diğerleri sinema, tiyatro, kahvehane gibi umumî yerlerde olmak üzere beş konferans verilmiş ve bu konferansların hepsi de alâka ile karşılanmıştır. Konferanslar Mürşide Akyo', Vasıf Canbay, Eymen Göknel, Raşid Binöz ve Celâl Agâh Uyanık'tır.

Halkevimiz sekiz köye birer kütüphane hediye etmeği düşünmüş ve kitap dolâblarını da yaptırmıştı. Dil, Edebiyat komitesi, neşriyat komitesi başkanının da iştirakiyle yaptığı bir toklantıda bu sekiz köye kütüphanelerle birlikte hediye edilecek kitapların isimlerini tesbit etmiş ve riyasete bildirmiştir. Kitapların satın alınmasına teşebbüs edilmiştir. Kitaplar temin olunduktan sonra Köycülük komitemizin delâletiyle yer yer geziler yapılarak kütüphaneler tevzi edilecektir. Bu vesile ile bir çok halkevli arkadaşlar köylülerimizle yakın temaslar imkânını bulacaklar ve faydalı etüdler yapmış olacaklardır.

Sosyal Yardım Şubesi : Fakir ve yoksul 23 vatandaşın istida, ilmühaber vesair dilekçeleri Halkevi bürosunda yazılmış, 37 hasta Halkevli doktorlarımız tarafından muayene edilmiş ve bu hasta vatandaşlardan fakir ve yoksul olanların ilâçları da Sosyal Yardım Şubesinde temin edilmiştir. Bu şubemiz Şubat içinde mevsimin en parlak Balosunu vermek üzere şimdiden hazırlanmağa başlamıştır.

Kütüphane ve Neşriyat Şubesi : Yeni Halkevi binamızın möble işi önlendikten sonra binanın şimal tarafındaki büyük odada zengin ve her veçhile güzel ve rahat bir etüd kütüphanesi tesis edilecektir. Bu kütüphane vücade getirilmekle beraber şimdiki okuma salonumuz yine yerinde kalacak ve daima halkın istifadesine açık bulundurulacaktır.

Kânunusani ayı içinde Okuma odasında 1130 kişi kitap, 4650 kişi de gazete ve mecmua okumuştur.

Yayın Direktörü : ARİF NİHAD ASYA
Yazı İşleri Direktörü : RASİM GÖKNEL
Basıldığı Yer : TÜRKSÖZÜ Bs.

HALKEVLERİ DERGİLERİ

Halkevinin Adı	Derginin Adı	Kaç Günde Çıktığı
Afyon	Taşpınar	Ayda bir
Amasya	Yeşilirmak	" "
Antalya	Türkakdeniz	İki ayda bir
Artivin	Çorah	Ayda bir
Bafra	Altınyaprak	" "
Balıkesir	Kaynak	" "
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Ayda Bir
Çorum	Çorumlu	" "
Denizli	İnanç	İki ayda bir
Diyarbakır	Karacadağ	Ayda Bir
Edirne	Edirne	" "
Elazığ	Altan	" "
Eminönü	Yeni Türk	" "
"	Halk Bilgisi	" "
Erzurum	Atayolu	İki ayda bir
Eskişehir	Porsuk	Ayda Bir
Gaziantep	Başpınar	" "
Gireson	Aksu	" "
Isparta	Ün	15 Günde Bir
İzmir	Fikirler	Ayda Bir
Kayseri	Erciyeş	" "
Kars	Doğuş	" "
Konya	Konya	" "
Manisa	Gediz	" "
Mersin	İçel	" "
Merzifon	Taşpınar	" "
Milâs	Yeni Milâs	" "
Muğla	Muğla	" "
Niğde	Akpınar	" "
Niksar	Ülker	" "
Trabzon	İnan	" "
Samsun	19 Mayıs	" "
Sinop	Dıranas	" "
Sivas	15 Eylül	" "
Urla	Ocak	" "
Yozgat	Bozok	15 Günde Bir
Zonguldak	Kara Elmas	Üç ayda bir

— Bu Dergileri Okuyunuz! —